

یارسه پاسارگاد

فصلنامه خبری پایگاه میراث جهانی تخت جمشید و پاسارگاد / شماره دهم، بهار ۱۳۹۸
Parsa Pasargadae World Heritage Site Newsletter

ایران- فارس- تخت جمشید

دروازه همه ملل، نوروز ۹۸

عکس: ناظم زارع

بوم آن دارای ارزش فرهنگی هستند و ضرورت دارد به عنوان منظر فرهنگی مورد محافظت قرار گیرند و چه بسا ناآگاهی از ارزش های موجود در بستر تاریخی و طبیعی آنها منجر به تخریب منظر فرهنگی آنها گردد.

و ارتباطات گسترده فی مابین حاوی ارزش های پیدا و نهان بسیاری هستند که شناخت این ارزش ها موضوع حفاظت را از بستر ساده سنگی اثر، به معنا و منظر تاریخی و فرهنگی آن بسط می دهد. این آثار نه به تنهایی بلکه در قالب زیست

در واقع محوطه های سنگی و صخره ای با محیط پیرامونی خود ارتباطی نزدیک دارند و شکل طبیعی و محل انتخاب برای ارایه آن، رابطه مستقیم و روشنی را بین این هنر و محیط آن نشان می دهد. همه این ویژگی ها از جمله ارزش هایی به شمار می روند که در فرآیند حفاظت باید مورد توجه و محافظت قرار گیرند.

از این رو موضوع حفاظت از مناظر فرهنگی با توجه به پیوستگی شدید آنها با محیط و متعدد بودن متغیرهای محیطی با پیچیدگی های فراوانی روبروست و در ارایه هر گونه طرح حفاظتی برای این دسته از آثار باید موارد متعدد محیطی و منظری آثار مورد بررسی و پایش قرار گیرد و در برنامه های مدیریتی گنجانده شود. انجام مداوم این پایش ها خود ملاک تصمیم سازی های حفاظتی برای اثر و ضامن حفظ تمامیت و اصالت اثر خواهد بود.

ویژه تر آنکه بخش هایی از این میراث که صورت کتیبه و سنگ نبشته را دارند، علاوه بر اهمیت وافر به عنوان میراث مادی، به جهت مفاهیم زبانی، بخشی از میراث مکتوب ما را شکل داده و ارزش های میراث معنوی را با خود به همراه دارند و لذا اهمیتی دو صد چندان می یابند، بخصوص که این هر دو میراث در صورت فرسایش و تخریب به هیچ عنوان قابلیت بازسازی نخواهد داشت.

بنابراین محوطه های سنگی و صخره ای همچون تخت جمشید با توجه به پیوستگی آن با محیط و دارا بودن ارزش های تاریخی و معنوی در برگیرنده مفاهیم منظر فرهنگی هستند و محیط پیرامونی این آثار به واسطه بستر خلق اثر

سخن سر دبیر

مدیریت حفاظت و نگهداری از محوطه های سنگی و صخره ای همچون تخت جمشید، پاسارگاد و نقش رستم نمونه ای از چالش های معاصر پژوهشگران میراث فرهنگی برای شناخت و حفاظت آثار کهن به جای مانده از انسان هستند.

این گونه از معماری سندی از تجربه زیست، آیین ها و باورهای انسان و یا شهود و خلوت اوست که در محیط طبیعی حک شده است و نه تنها نقش ویژه ای در حفظ فرهنگ و تمدن این سرزمین ایفا نموده است بلکه در شناسایی فرهنگ جهانی نیز نقش بسزایی ایفا می نماید. در این هنر، انسان پایدارترین عنصر موجود در طبیعت را بستر کار خلاقانه خویش قرار داده و با تلاشی در خور ستایش، آگاهانه نقشی از اعماق زیست و فرازیست خود را باقی گذاشته و به این شکل با تصرف منظر طبیعی آن را به منظر فرهنگی تبدیل نموده است.

بی شک پایداری و ماندگاری این هنر بر بستر سنگ و صخره ها از امتیازات این نوع مکان ها برای ارایه چنین هنری بوده است.

این محوطه به طور محدود، سفال های قرمز رنگ ساده به دست آمد که قدیمی ترین نمونه های سفالی در فارس به شمار می آیند. پیش از این نمونه های این نوع سفال از کاوش تپه رحمت آباد به دست آمده است. همچنین مجموعه مصنوعات سنگی یافت شده از محوطه تل سنگی عموما شامل تیغه های داس است که نشان دهنده تمرکز بر اقتصادی مبتنی بر کشاورزی است. سنگ مادرهای فشنگی (۱) و تنوعی از ریز تیغه های کولدار (۲) قابل مقایسه با فازمعلفات قدیم در تقسیم بندی های صورت گرفته می باشد. طی کاوش، تعداد زیادی مصنوعات سنگی از جنس افسیدین به دست آمد که سنگ مادر و دورریزهای به دست آمده نشان از تولید آنها در محوطه دارد. با توجه به عدم وجود منابع سنگ خام در منطقه، وجود چنین مصنوعاتی نشان از تبادل تجاری در این دوره می باشد. خوشبختانه نمونه های زیادی از بقایای جانوری و گیاهی به دست آمده که با مطالعه آنها می توان الگوهای معیشتی مردمان این محوطه را شناسایی کرد.

۱. (سنگ مادر یا core) سنگی است که ابزارهای سنگی با استفاده از تکنیک و روشی خاص از آن جدا می شده است. در دوره نوسنگی با توجه به پیشرفتی که در ساخت ابزارها و مصنوعات سنگی بر اثر تجربه به دست آمده است بیشتر ابزارها نازک و ظریف است. در این دوره سنگ های مادر پس از برداشت بیشتر به صورت فشنگی شکل (مخروطی یا نوک تیز) دیده می شود.

۲. این گونه ابزار سنگی به ریز تیغه هایی گفته می شود جدای از اینکه دو لبه آنها تیز و برنده است در بدنه نیز دارای خمیدگی است.

کاوش باستان شناسی محوطه نوسنگی پیرقنبر مرغاب

مرتضی خانی پور

نمونه ابزارهای سنگی یافت شده از کاوش محوطه تل سنگی از جنس سنگ چرت و افسیدین

یکی از کارگاه های (تراشه) کاوش محوطه تل سنگی که در آن شواهد استقرار به صورت لایه های خاکستر و لاشه سنگ دیده می شود

وضعیت اجتماعی- اقتصادی از گردآوری به تولید خوراک تأثیرات فراوانی بر زندگی بشر داشته است. ساخت سفال یکی از ابداعات دوره نوسنگی بوده که همواره نقش زیادی در تحلیل های باستان شناسی دارد. با کاوش تل سنگی می توان ساختارهای اقتصادی و اجتماعی مردمان دوره نوسنگی همزمان با ابداع و تولید سفال را در فارس تبیین نمود. در کاوش

در بخش های مختلف ایران شواهدی از نیمه اول هزاره هفتم پیش از میلاد یعنی همزمان با شروع دوره نوسنگی با سفال شناسایی شده است. با شروع دوره نوسنگی تغییرات اقتصادی و اجتماعی در جوامع بشری به وجود آمد که پدیدار شدن اجتماعات کشاورز و جوامع دامدار از عمده ترین مصادیق بروز این دگرگونی محسوب می شود. بی شک تغییر

محوطه باستانی تل سنگی پیرقنبر در حدود ۷۰۰ متری جنوب شهر مرغاب و در حریم درجه سه مجموعه میراث جهانی پاسارگاد، بر روی تراس رودخانه پلوار شکل گرفته که نخستین بار توسط فرهاد زارعی کردشولی و حمیدرضا کرمی باستان شناسان مجموعه میراث جهانی پاسارگاد شناسایی شد. با توجه به اهمیت این محوطه جهت شناخت ساختارهای اقتصادی و اجتماعی فارس همزمان با شروع دوره نوسنگی با سفال و همچنین تخریبات صورت گرفته توسط کشاورزان و جلوگیری از آسیب بیشتر به محوطه، کاوش و گمانه زنی به منظور تعیین عرصه و پیشنهاد حریم ضروری به نظر می رسید. بنابراین با حمایت مالی پایگاه میراث جهانی پاسارگاد و اخذ مجوز از پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری کاوش تل سنگی از تاریخ ۲۲ اردیبهشت ماه سال جاری شروع شد و به مدت یک ماه ادامه یافت. مهم ترین اهداف کاوش عبارتند از: تعیین عرصه و حریم محوطه، شناخت توالی استقرار، ارائه گاهنگاری نسبی و مطلق، بررسی برهمکنش های منطقه ای و فرامنطقه ای تل سنگی در دوران استقرار، مطالعه استخوان های حیوانی و نمونه های گیاهی به دست آمده از لایه های فرهنگی جهت شناخت رژیم غذایی و تغذیه ساکنین و همچنین پوشش گیاهی و گونه های حیوانی منطقه، بررسی آثار و شواهد مبادلات تجاری و فرهنگی با استناد به یافته های باستان-شناختی حاصل از کاوش. متأسفانه با ایجاد استخر و خاکبرداری های صورت گرفته بخش اصلی محوطه تخریب شده و کاوش در نهشته های پیرامونی روستای نوسنگی انجام شد. طی کاوش های صورت گرفته

حضور مرمترگران بدون مرز در تخت جمشید

نامه مذکور هدف همکاری مشترک قرار گیرد در جلسات متعددی تصمیم گیری شد. وی بیان کرد: در پی بررسی‌هایی که سال ۹۷ با رایزنی با هیئت خارجی انجام گرفت دو نقطه از مجموعه جهانی تخت جمشید شامل دروازه‌ای از کاخ شورا و بخشی از کاخ تچر (نمای شرقی) برای عملیاتی شدن فصل اول این همکاری مشخص شد.

*** فصل اول همکاری مرمترگران ایرانی و بدون مرز در تخت جمشید

وی با بیان اینکه عملیات اجرایی حفاظت و مرمت بخش‌هایی از تخت جمشید توسط گروهی از مرمترگران ایرانی در کنار مرمترگران بدون مرز ایتالیایی از دهم اردیبهشت ۹۸ در این مجموعه جهانی آغاز شده، گفت: تیم ایرانی که در کنار مرمترگران ایتالیایی قرار گرفت تجربه همکاری با مرمترگران ایتالیایی را در پاسارگاد نیز دارد.

مدیر پایگاه میراث جهانی تخت جمشید عنوان کرد: پیش از شروع فصل اول همکاری با مرمترگران بدون مرز دو کارگاه استاندارد با امکان کار در ارتفاع در کاخ‌های

توسط یک تیم مشترک متشکل از مرمترگران پایگاه میراث جهانی تخت جمشید، موسسه مرمت گران بدون مرز ایتالیا و پژوهشکده حفاظت و مرمت آثار تاریخی - فرهنگی پژوهشگاه میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری انجام شد. این پروژه که الگویی است از همکاری بین یک موسسه دولتی در ایران با سازمانی بین‌المللی غیر انتفاعی (غیر دولتی) در زمینه میراث فرهنگی را می‌توان سرآغاز پروژه‌های حفاظتی در چشم انداز گسترده باستان‌شناسی تخت-جمشید قلمداد نمود. پروژه بین‌المللی حفاظت از بناهای میراث جهانی تخت جمشید، به شکل آزاد، به وسیله بنیاد سویسی «اورگت» در ژنو حمایت می‌شود.

*** اما حمید فدایی مدیر پایگاه میراث جهانی تخت جمشید در این باره چه گفت؟

حمید فدایی پس از پایان فعالیت مرمترگران بدون مرز در تخت جمشید و در مصاحبه با خبرگزاری ایرنا در تاریخ ۲۱ خرداد ماه، در این خصوص تشریح کرد: مرمترگران بدون مرز، سال گذشته به تخت جمشید سفر کردند و در گام اول، بررسی‌ها و مطالعات لازم را با همکاری حفاظت گران و کمک باستان‌شناسان ایرانی انجام دادند و برای بخش‌هایی که می‌توانست در موضوع تفاهم

جمشید از جمله اهداف اصلی این ماموریت ۵ روزه بود. ۴ عضو اصلی هیات اجرایی شامل (دکتر پائولو پاستارلو، مدیر برنامه و رئیس کمیته علمی، پروفیسور ماریسا لورنزی تاباسو، معاون برنامه؛ دکتر الساندرا مورلی، عضو هیئت مدیره و عکاس گروه، آرالدو دلوکا این گروه را همراهی کردند. نتیجه این بازدید انتخاب دروازه شرقی کاخ سه دروازه و نمای جنوبی کاخ تچر به منظور حفاظت و مرمت بود. در تختگاه تخت جمشید، پس از مجموعه‌ای از مداخلات طولانی در بازسازی‌های مرمتی آثار که در خلال سال‌های ۱۳۴۲ تا ۱۳۸۶ انجام شد، مسئولان ایرانی تصمیم به تغییر راهبرد حفاظتی از نقوش برجسته سنگی این محوطه میراث جهانی در برابر فرسودگی گرفتند. بر همین اساس مطالعه فرسودگی‌ها و عوامل آسیب رسان توسط هیات کاوش ایرانی - ایتالیایی انجام شد و اولین کارگاه آموزشی عملی که در آن روش‌های جدید و مواد ویژه مورد استفاده قرار گرفت، از ۱۰ تا ۲۴ آبان ماه سال ۱۳۹۰ بر روی پنجره‌ای از کاخ هدیش برگزار شد. از آن زمان تا کنون هرساله به منظور بررسی عملکرد مواد مورد استفاده در شرایط آب و هوایی منطقه، بررسی و پایش‌هایی صورت گرفته است. فعالیت‌های حفاظتی در این پروژه بزرگ

پروژه بین‌المللی حفاظت بناهای میراث جهانی تخت جمشید در اردیبهشت ۱۳۹۸ با هدف مرمت و بازسازی بخش‌هایی از دو بنای مهم تخت جمشید، شامل: دروازه شرقی کاخ سه دروازه و نمای جنوبی کاخ تچر آغاز گردید. این پروژه مهم حفاظتی بر اساس یک قرارداد پنج ساله بین پایگاه میراث جهانی تخت جمشید، موسسه مرمترگران بدون مرز ایتالیا (RSF) و پژوهشکده حفاظت و مرمت آثار فرهنگی و در راستای پروژه ایران و ایتالیا به نام از کاخ تا شهر که از سال ۱۳۸۶، در تخت جمشید شروع شده، منعقد گردید. این برنامه، ثمره همکاری بین دانشگاه بولونیا ایتالیا و دانشگاه شیراز، سازمان میراث فرهنگی و گردشگری، پژوهشکده باستان‌شناسی ایران، بنیاد پژوهشی پارسه- پاسارگاد و موسسه ایسیانو- ایزمئو ایتالیا است.

اولین ماموریت گروه مرمترگران بدون مرز در قالب ماموریتی ۵ روزه در تاریخ ۲ مهر ماه ۱۳۹۷ با بازدید از تخت جمشید آغاز شد. هدف از این ماموریت ۵ روزه مشخص شدن مناسبترین بنای تخت جمشید برای شروع برنامه حفاظتی بود. ارزیابی اولیه، تهیه مستندات و بحث در خصوص بهترین روش مداخلات برای مشکلات و مسائل حفاظتی مختلف در بناهای تخت

جمشید اهدافی که از انعقاد این تفاهم نامه دنبال شده را آموزش و تبادل دانش روز در حوزه مرمت میراث فرهنگی عنوان کرد و گفت: از دهه های گذشته موادی که در مرمت سنتی مرمتگران ایرانی به کار می رفته اغلب سیمان بوده است اما در این همکاری با مرمتگران بدون مرز بیشتر از ترکیبات آهکی فرآوری شده استفاده شد که این مواد در ایران تولید نمی شود که با همکاری این گروه به دنبال بومی کردن تولید این مصالح نیز هستیم.

**** استفاده از لیزر برای مرمت و احیای رنگ های تاریخی**

وی عنوان کرد: بخشی از همکاری اخیر با گروه مرمتگران بدون مرز ایتالیایی که قابل توجه است، استفاده از ابزار لیزر بود که به واسطه استفاده از آن می توان باقی مانده رنگ هایی را که ممکن است از دوران هخامنشیان بر روی قسمت هایی از بنای تخت جمشید وجود داشته باشد احیا کرد.

فدایی ادامه داد: با هیچ ابزاری به جز لیزر نمی توان پاکسازی رسوبات روی نقوش و حجاری های تخت جمشید را به گونه ای انجام داد که لایه های ضعیف رنگی که ممکن است در بخش هایی از تخت جمشید وجود داشته باشد نیز احیا گردد.

وی با بیان اینکه براساس آنالیزها و مطالعاتی که در گذشته انجام شده مشخص شده که در بخش هایی از تخت جمشید، لایه هایی از رنگ در زیر رسوبات وجود دارد، گفت: تیم مرمتگران بدون مرز سیستم لیزری را به

خارجی در پاییز سال جاری آغاز خواهد شد.

وی اظهار داشت: کاخ های تچر و شورا از نقوش، تزئینات و حجاری های زیادی تشکیل شده که کار مرمت در این محل را بسیار زمان بر و سخت کرده است و در فصل دوم همکاری با مرمتگران بدون مرز فعالیت و مرمت در این دو محل ادامه خواهد یافت و در پایان فصل دوم احتمالاً به بخشی از اهداف تعیین شده در تفاهم نامه منعقد شده دست خواهیم یافت.

**** تلاش برای بومی کردن مصالح مرمتی**

وی با اشاره به اینکه بعد از اتمام فصل دوم همکاری ها با مرمتگران بدون مرز، کار در سایر نقاط این مجموعه جهانی دنبال خواهد شد و بخش های دیگری از این بنا مورد مرمت این گروه قرار خواهد

حفاظت و مرمت آثار تاریخی فرهنگی از پژوهشگاه میراث فرهنگی صنایع دستی و گردشگری کشور منجر شد. پژوهشگاه مذکور که متولی انجام مطالعات حفاظت و مرمت در کشور است علاوه بر همکاری در برنامه ریزی های مورد نیاز پروژه، در زمینه شناسایی عوامل بیولوژیکی آسیب رسان به

تچر و شورا توسط پایگاه میراث جهانی تخت جمشید تجهیز شد. وی ادامه داد: با شروع فصل اول مرمت و حفاظت توسط تیم مرمتگران بدون مرز و گروه ایرانی پاکسازی، رسوب زدایی و بازنگری مرمت های قبلی در دو مکان ذکر شده در دستور کار قرار گرفت و همچنین طرف ایتالیایی به همراه خود تجهیزات مناسب، مواد و مصالح ویژه ای نیز به ایران آورده بودند که مورد استفاده مرمت های این فصل در تخت جمشید قرار گرفت.

سابقه حضور مرمتگران ایتالیایی در تخت جمشید به پیش از انقلاب اسلامی باز می گردد که هیاتی از این کشور کار حفاظت و مطالعه را در بناهای ایران از جمله تخت جمشید و پاسارگاد انجام دادند. فدایی گفت: بعد از پیروزی انقلاب اسلامی این ارتباطات قطع شد اما در چند سال گذشته تلاشی به عمل آمد که بتوانیم تبادل و اشتراک گذاری تجربیات در حوزه مرمت و حفاظت میراث فرهنگی را با مرمتگران مطرح جهان ادامه دهیم.

مدیر پایگاه میراث جهانی تخت جمشید ادامه داد: تلاش ها برای گسترش همکاری های بین المللی در عرصه میراث فرهنگی در سالهای اخیر به انعقاد تفاهم نامه ای سه جانبه بین پایگاه میراث جهانی تخت جمشید، مؤسسه مرمتگران بدون مرز که متشکل از نخبگان حفاظت با تجاربی جهانی که کانون آن در کشور ایتالیا است و پژوهشگاه

گرفت، افزود: تفاهم نامه همکاری با این گروه خارجی برای حفاظت و مرمت محوطه جهانی تخت جمشید به مدت پنج سال منعقد شده است.

مدیر پایگاه میراث جهانی تخت

تخت جمشید اعم از انواع گلسنگ ها و باکتری ها اقدام خواهد نمود. البته در مطالعه و شناخت عوامل بیولوژیکی، به ویژه گل سنگ ها دکتر محمد سهرابی از متخصصین بنام ایرانی به همراه تیمی از متخصصین اسپانیایی نیز همکاری خواهند داشت.

**** آبان ماه ۹۸ شروع فصل دوم فعالیت مرمت گران بدون مرز در تخت جمشید**

فدایی بیان کرد: پایان فصل اول کار مرمتگران بدون مرز ۲۱ خرداد ۹۸ بود که فصل دوم همکاری عملیاتی برای مرمت میراث جهانی تخت جمشید با این گروه

فراهم می‌کند و بطور افتخاری در این کار همکاری دارند و ما نیز مخارج گروه ایرانی و تجهیز کارگاه های مورد نیاز را انجام می‌دهیم. وی عنوان کرد: فعالیت مرمتگران بدون مرز ایتالیایی به گونه‌ای است که بخش اعظم مخارج

یادمان تاریخی تخت جمشید که متعلق به دوره هخامنشیان است یکی از چهار اثر ثبت شده استان فارس در فهرست آثار جهانی است که در سال ۱۹۷۹ میلادی با شماره ۱۱۴ در سازمان جهانی علمی، فرهنگی و تربیتی ملل متحد (یونسکو) ثبت گردید.

مورد نیاز، خصوصاً تأمین مواد و مصالح مصرفی و تجهیزات مورد استفاده بر عهده طرف ایتالیایی است. مدیر پایگاه میراث جهانی تخت جمشید، فعالیت مرمتگران بدون مرز ایتالیایی در تخت جمشید را واقع‌های خوب دانست و اضافه کرد: در محیط های جهانی

خدمت گرفتند تا پاکسازی و رسوب زدایی منجر به نابودی لایه‌های رنگی که ممکن است زیر آن وجود داشته باشد نشود. فدایی گفت: با روش‌های سنتی هرگز نمی‌توان رنگ‌هایی را که ممکن است زیر رسوب‌های

گفت: براساس تفاهم نامه، این همکاری تا پنج سال آینده ادامه خواهد داشت و بنا به خواست طرفین امکان به روز شدن آن نیز وجود دارد. فدایی اظهار داشت: این طرح مخارجی را نیز در پی داشته که طرف ایتالیایی مخارج خود را

بناهای تاریخی وجود دارد احیا کرد. مدیر پایگاه میراث جهانی تخت جمشید افزود: گروه مرمتگران بدون مرز کشور ایتالیا که در فصل نخست اقدامات عملیاتی در تخت جمشید حاضر شدند، مشتمل بر متخصصین علوم

دور اندیشی و مهندسی دفع آب در دوره هخامنشی در تختگاه تخت جمشید

حفاظت و مرمت و باستان شناسی بنیاد پارسه- پاسارگاد آغاز شد. در ابتدای کار حدود ۴۰۰ متر از آبراهه هایی که قبلاً در زمان ارنست هرتسفلد لایروبی شده بود پاک شد و سپس ۲۱۰ متر از آبراه ها و مجدداً ۶۰۰ متر دیگر لایروبی و کاوش گردید. بعد از آن، کاوش دیوار شرقی و جنوبی کانال در دستور کار قرار گرفت. این کار طی چند فصل و با همت و زحمت زیاد و در طی بیش از ده سال به تدریج انجام شد. پروژه و برنامه مهمی که در مجموعه میراث جهانی تخت جمشید انجام شد و پس از گذشت بیش از ۲۵۰۰ سال، نتیجه موثر آن مشخص گردید.

وی در پایان این گفتگوی کوتاه از همه دست اندرکاران: مدیران وقت، مسئولین گروه حفاظت و مرمت، گروه باستان شناسی، گروه زمین شناسی، نقشه برداری و استادان مرمت کار و کارگران زحمت کش تشکر و قدردانی کرد.

چرا تخت جمشید در نوروز ۱۳۹۸ و پس از بارندگیهای سیل آسای بهار، از گزند سیلاب مصون ماند؟!

بهاری، درباره آبراهه های شگفت انگیز تخت جمشید مطلبی را در اختیار روابط عمومی پایگاه میراث جهانی تخت جمشید گذاشت، که در همان زمان از طریق کانال رسمی پایگاه میراث جهانی تخت جمشید (۱) و وب سایت (۲) این پایگاه منتشر گردید. وی در این باره گفت: با شکل گیری بنیاد پژوهشی پارسه- پاسارگاد در سال ۱۳۸۱، و شروع به کار چند رشته ای این بنیاد، حضور کارشناسان با تخصصهای مختلف و شناخت آسیبهای موجود، به ویژه رطوبت زمین و آبگرفتگیهایی که سالیان سال تخت جمشید را تهدید و در معرض آسیب قرار داده بود، لایروبی کانال های دفع سیلاب و آب باران توسط دفتر فنی، گروه

منتشر شد. آبراهه هایی که با درایت و تدبیر مهندسان نابغه هخامنشی و لایروبی و کاوشهای صورت گرفته در چند سال اخیر باعث شد، مجموعه میراث جهانی تخت جمشید بدون مشکل سیلاب، محکم و استوار این ایبات شعر زیبای فردوسی بزرگ را در باب خرد به ما یادآوری کند، آنجا که گفت:

**خرد بهتر از هر چه ایزد بداد
ستایش خرد را به از راه داد
خرد رهنمای و خرد دلگشای
خرد دست گیرد به هر دو سرای**

حمید فدایی مدیر مجموعه میراث جهانی تخت جمشید پس از واکنش فضای مجازی به مصون ماندن تخت جمشید از سیلابهای

نوروز ۱۳۹۸ اوج بارندگی چند سال گذشته، پس از خشکسالیهای اخیر در اکثر شهرهای ایران بود. وقوع سیلاب در شهرهای مختلف، خسارات زیادی برجا گذاشت. حادثه دردناکی که منجر به کشته شدن تعدادی از هموطنانمان نیز گردید. شیراز نیز از جمله شهرهایی بود که نوروز امسال از گزند سیلاب در امان نماند. وقوع سیل شیراز و به وجود آمدن فاجعه ای که پیامد آن کشته شدن چند تن از ساکنان شیراز و مسافران نوروزی بود، بحث جدیدی را بین کاربران فضای مجازی و حتی برخی رسانه ها راه انداخت، که مهمترین علت سیل شیراز را بستن درهای می دانستند که تا حدود ۱۰ سال قبل در کنار دروازه قرآن شیراز وجود داشته است. پس از آن بود که انتشار تصاویری از آبراهه های تخت جمشید که سبب گردید، آثار تاریخی تخت جمشید از گزند سیلاب و بارندگی فصلی در امان بماند به سرعت در فضای مجازی

شبکه‌های اصلی این آبراهه اشاره می‌کند و با بیان این‌که آبراهه‌های تخت جمشید از نخستین سازه‌های ساخته شده در این محوطه باستانی بوده است، می‌گوید: این آبراهه‌ها از آن جهت اهمیت دارند که نشان می‌دهند معماران هخامنشی از ابتدا می‌دانستند کاخ‌هایی که ساخته می‌شود کجا قرار می‌گیرند، در واقع معماری و پلان کاخ‌ها از ابتدا مشخص بود، چون شبکه آبراهه‌ها یک شبکه منسجم و به هم پیوسته است که عمده آن در دوره‌های ابتدایی ساخت این مجموعه عظیم به وجود می‌آید. اسدی با بیان این‌که آبراهه‌ها از نظر پهنا به این شکل ساخته شده بودند تا به راحتی شدیدترین نوع بارندگی را نیز دفع کنند، ادامه می‌دهد: گاهی اوقات ارتفاع آبراهه حدود ۶ متر و پهنای آن بین ۵۰ تا ۸۰ سانتی‌متر متغیر بوده است، بنابراین با شیب داده شده، در زمان بارش باران، تمام آبراهه‌ها به سمت خروجی در گوشه جنوب شرقی تختگاه تخت‌جمشید حرکت می‌کنند، این یعنی هیچ آبی در منطقه باقی نمی‌مانده است، که این از این نظر مهندسی معماری کاری دقیق و حساب شده بوده است. به گفته این عضو هیأت راهبردی تخت‌جمشید معماران هخامنشی می‌دانستند که در محدوده بالای ۱۲ و نیم هکتار در تختگاه تخت‌جمشید، باید چیزی را ایجاد کنند تا با شیب ملایمی که تقریباً یک درصد است بتوانند آب را به سمت خروجی که گوشه جنوب شرقی تختگاه است، هدایت کنند. (۳)

1-@persepolis_world_heritage_site

2- www.persepolis.info

۳- مشروح این مصاحبه را می‌توانید

از طریق آدرس زیر مطالعه کنید:

<http://www.hamshahrionline.ir/news/435888/>

محمد حسن طالبیان معاون سازمان میراث فرهنگی کشور نیز در واکنش به این رویداد و در گفت‌وگو با خبرنگار فرهنگی ایرنا با اشاره به شدت بارش باران در استان‌های مختلف کشور و نیز جاری شدن سیل در تعدادی از استان‌ها گفت: به محض شروع بارش باران و احتمال وقوع سیل و طغیان روخانه‌ها، همکاران ما در سراسر کشور فعالیت‌های خود را با موضوع پایش آثار تاریخی و برنامه‌ریزی برای جلوگیری از آسیب به آثار تاریخی شروع کردند.

وی افزود: بر اساس گزارش‌های اعلام شده از سوی مدیران میراث فرهنگی استان فارس، خوشبختانه در مجموعه‌های فرهنگی تاریخی مهم این استان از جمله تخت جمشید، آسیبی مشاهده نشده است چرا که آب از طریق کانال‌های دفع سیلاب تخت جمشید که در دهه ۸۰ و اوایل ۹۰ بیش از یک هزار و ۲۰۰ متر آن لایروبی و کاوش شد، به خوبی هدایت شده و خطری این مجموعه جهانی را تهدید نمی‌کند.

وی همچنین صافه سازی آرامگاه کوروش و گابیون بندی جداره های رود پشت آن در دهه ۸۰ توسط بنیاد پارسه، پاسارگاد را دلیل مصون ماندن محوطه پاسارگاد و آرامگاه کوروش کبیر از خطر سیل دانست. اقدام موثر و قابل ستایش گروه عمرانی بنیاد و همکاران پایگاه پاسارگاد که در جهت مهار سیل انجام شد و نتیجه موثر آن به خوبی در ایام بارندگی‌های سیل آسا نمایان گردید و شایسته تقدیر و تشکر ویژه است.

اما در نهایت علی اسدی عضو هیأت علمی دانشگاه شیراز و سرپرست کاوش آبراهه‌های تخت جمشید که در طول چند سال گذشته آبراهه‌های تخت‌جمشید را بررسی و مطالعه کرده است،

به خبرنگار ایسنا توضیحاتی ارائه داد. این باستان‌شناس در این مصاحبه به پژوهش‌های انجام شده در تخت‌جمشید برای

جاری شدن آب باران به سمت جنوب شرق صفا و در نهایت جاری شدن آن به سمت خروجی نهایی کانال تخت گاه

تصویری از خروجی آبراهه‌های تخت جمشید که در گوشه جنوب شرقی تختگاه قرار گرفته و آب تمامی شبکه کانال‌های زیر زمینی به آن منتهی شده و از آن جا به سمت پرزن جنوبی جاری می‌شود

زندگ میراث در مدرسه شهید عمادی پاسارگاد

ملموس و ناملموس بشریت را در هر کشور نگهبانی می‌کند و محیطی را برای اهداف آموزشی، مطالعه و خوش وقتی ایجاد می‌کند. در نتیجه روز جهانی موزه امکانی است برای بالا بردن آگاهی عمومی در مورد نقش موزه در توسعه جامعه امروز، که در سطح بین‌المللی نقش ایفا می‌کند.

به مناسبت روز جهانی موزه و هفته میراث فرهنگی برنامه‌ای با عنوان میراث برای نسل‌ها با هدف آشنایی دانش‌آموزان با مباحث میراث فرهنگی و اهمیت حفاظت و صیانت از آثار تاریخی فرهنگی در دبستان شهید عمادی پاسارگاد توسط پایگاه میراث جهانی پاسارگاد با همکاری اداره آموزش و پرورش شهرستان پاسارگاد برگزار گردید.

میراث فرهنگی هر کشور از اساسی‌ترین ارکان تحکیم هویت، ایجاد خلاقیت و خودباوری ملی است. پژوهش در زمینه‌های مختلف آن موجب روشن شدن ابهامات تاریخی، شناخت ارزش‌های حاصل از میراث طولانی جامعه و تسریع در شناخت ارزش‌های نهفته در میراث فرهنگی هر کشور می‌شود.

روز جهانی موزه نیز مناسبت بین‌المللی است که هر ساله روز ۱۸ می (۲۸ اردیبهشت) توسط شورای بین‌المللی موزه برگزار می‌شود. در واقع هدف این است که موزه جایگاه خود را به عنوان یک نهاد غیر خصوصی و دائمی برای عموم مردم به دست آورد. نهادی که در خدمت و توسعه جامعه است میراث

اجرای پلکان مسیر بازدید آرامگاه اردشیر دوم در تخت جمشید

مرمت پایگاه و نظارت دفتر فنی مجموعه آغاز شد. در مرحله اول، تعدادی تک پله به‌صورت ناپیوسته با در نظر گرفتن بستر طبیعی و استفاده نمودن از توپوگرافی طبیعی موجود در مسیر اجرا شد تا در ایام نوروز به دلیل تراکم بالای جمعیت بازدیدکننده مورد ارزیابی قرار گیرد. در نهایت با توجه به رضایت‌مندی بازدیدکنندگان نوروزی و از طرفی همخوان شدن مسیر با بستر مجموعه، مسیر بازدید به‌صورت ناپیوسته در اردیبهشت‌ماه ۹۸ تکمیل شد. این پروژه در فاصله زمانی سه ماهه (اسفند ۱۳۹۷ تا اردیبهشت ۱۳۹۸) آغاز و تکمیل گردید.

آشفستگی و سردرگمی در جستجوی مسیر حرکت به سمت آرامگاه اردشیر دوم و لزوم پیشگیری از حوادث احتمالی جانی بازدیدکنندگان به دلیل حرکت در دامنه طبیعی کوه، طراحی و ایجاد مسیری همخوان با مجموعه تخت جمشید را با دربرداشتن حداقل دخل و تصرف در بستر تاریخی مجموعه لازم می‌نمود. پیرامون این مسئله سه راهکار ارائه شد و در نهایت استفاده از مصالح سنگی به منظور اجرای پلکان تأیید گردید. پروژه مسیر بازدید آرامگاه اردشیر دوم از اسفند ۱۳۹۷ و با مدیریت و نظارت مستقیم دکتر حمید فدایی مدیر پایگاه، مشاوره واحد حفاظت و

حفاظت و مرمت یک گل ستون سنگی مربوط به کاخ صدستون

شهرام رهبر مسئول حفاظت و مرمت پایگاه میراث جهانی تخت جمشید

قطعات شکسته شده را وصالی و مرمت کند. کارگاه وصالی گل ستون کار خود را آغاز کرد و به مرور، کارگاه وصالی به یک کارگاه آموزشی تبدیل گشت. بدین طرق این امکان فراهم شد تا افراد بیشتری از مرمتگران جوان با حضور در کارگاه وصالی، آموزش‌های لازم را در حین کار فرا گیرند، دلیلی که باعث طولانی شدن زمان مرمت و وصالی گل ستون شد.

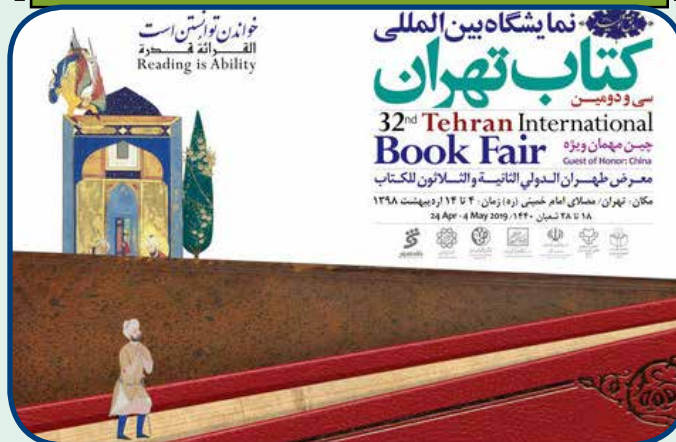
با توجه به تعدد قطعات گل ستون می‌توان گفت، وصالی این تعداد قطعه شکسته در تاریخ مرمت‌های تخت جمشید بی‌سابقه است. از سویی همزمان، آموزش ۴ نیروی جوان مرمتگر در این کارگاه انجام شد، که خود انتقال دانش و تجربه وصالی و حفاظت سنگ را از استادکاران تجربی به نیروهای جوان به دنبال داشت. هم‌اکنون نیز مراحل نهایی مرمت گل ستون در حال انجام است.

این گل ستون بسیار دشوار بود، کار به یکی از باتجربه‌ترین استادکاران تخت جمشید سپرده شد تا زیر نظر گروه حفاظت و مرمت، اقدامات ابتدایی آغاز شود. برای حفاظت و مرمت سنگ گل ستون ۶ ماه زمان در نظر گرفته شد تا یک استادکار باتجربه به همراه ۲ کارگر فنی و همکاری یک کارشناس مرمت،

قطعه بزرگ و کوچک شمارش شد که همگی نیازمند وصالی بودند. همچنین در حین وصالی مشخص شد، قطعاتی نیز که دارای ترک هستند، باید از هم جدا و به شکل اصولی مرمت شوند. از این‌رو تعداد قطعات شکسته گل ستون به بیش از ۷۵۰ قطعه رسید. با توجه به اینکه اقدامات حفاظتی و مرمتی

در تالار مرکزی کاخ صدستون یک گل ستون بسیار زیبا اما متلاشی‌شده وجود دارد که به احتمال زیاد روزی زینت‌بخش یکی از ستون‌های برافراشته کاخ صدستون بوده و بار تیرهای اصلی این کاخ را بر دوش داشته است. این گل ستون پس از تخریب کاخ و سقوط به پایین، آسیب‌های جدی دیده و گذشت زمان و عوامل آسیب‌رسان دیگر باعث شده بود متلاشی شود. بنابراین پس از بررسی‌های گروه حفاظت و مرمت مجموعه میراث جهانی تخت جمشید در نیمه دوم سال ۱۳۹۶، مشخص شد بسیاری از قطعات این گل ستون به‌طور پراکنده در اطراف و در زیر خاک‌های اطراف گل ستون قرار دارد، لذا نیاز بود تمامی قطعات موجود توسط مرمتگران باتجربه پاره‌یابی شود. پس از عملیات پاره‌یابی و بررسی قطعات شکسته بالغ بر ۶۲۰

سی و دومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران

خرید بیش از ۲۰۰ جلد کتب تخصصی، توسط کتابخانه تخصصی زنده یاد شاپور شهبازی

خارجی ارائه گردید. در مجموع، تعداد کشورهای شرکت کننده در این نمایشگاه، ۳۰ کشور برآورد گردید. از بین کتابهای عرضه شده در این نمایشگاه، ۴۱ هزار عنوان مربوط به چاپ سال های ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۹ بود.

کتابخانه تخصصی پرفسور شاپور شهبازی (تخت جمشید) نیز با حضور در سی و دومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران و بودجه ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریالی که با مساعدت و همکاری مدیر پایگاه میراث جهانی تخت جمشید، دکتر حمید فدایی در اختیار این کتابخانه قرار گرفت، توانست با ثبت نام در بخش دریافت بن سازمانی این نمایشگاه، مبلغ ۲۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال نیز مازاد بر این بودجه بن سازمانی خرید کتاب دریافت کند و در مجموع با در اختیار داشتن مبلغ ۱۲۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال و ماموریت سه روزه تعداد بیش از ۲۰۰ جلد کتاب تخصصی فارسی و انگلیسی زبان جهت آرشیو کتابخانه تخصصی تخت جمشید خریداری کند.

۱۵۰۰ ناشر در بخش عمومی، ۳۵۰ ناشر در بخش کودک، ۵۰۰ ناشر در بخش دانشگاهی، ۱۰۹ ناشر در بخش آموزشی و ۱۰۰ ناشر نیز در بخش دیجیتال فعالیت می کردند. همچنین ۸۰۰ ناشر خارجی در این دوره از نمایشگاه کتاب تهران شرکت کردند که شامل ۱۵۰ ناشر عرب و ۶۵۰ ناشر لاتین بود. حدود ۱۳۸ هزار عنوان کتاب در بخش

نمایشگاه با ماه مبارک رمضان، تاریخ برگزاری این نمایشگاه کمی زودتر از موعد همیشگی و از تاریخ ۴ لغایت ۱۴ اردیبهشت ماه تعیین گردید. شعار این دوره نمایشگاه، «خواندن توانستن است» نام گرفت. ۳۴۰۰ ناشر داخلی و خارجی در این نمایشگاه شرکت کردند. در بخش ناشران داخلی ۲۵۵۹ ناشر شرکت داشتند که از این میان

نمایشگاه بین المللی کتاب تهران یکی از بزرگترین و مهمترین رویدادهای فرهنگی ایران است که همه ساله در نیمه ماه اردیبهشت برگزار می گردد. نخستین دوره این نمایشگاه در سال ۱۳۶۶ و از ۱۳ تا ۲۲ آبان، در محل دائمی نمایشگاههای بین المللی تهران انجام شد. تعداد ۳۲ کشور و ۱۹۶ ناشر خارجی به همراه ۲۰۰ ناشر داخلی در این نمایشگاه شرکت کردند. پس از آن و از سال ۱۳۸۶ نمایشگاه کتاب در مصالای امام خمینی (ره) تهران (در محله عباس آباد) برگزار گردید و در سال ۱۳۹۵ (بیست و نهمین دوره) محل برگزاری نمایشگاه به مجموعه نمایشگاهی شهر آفتاب در جنوب شهر تهران تغییر یافت. سی امین دوره نمایشگاه کتاب در سال ۱۳۹۶ در نمایشگاه شهر آفتاب برگزار شد اما در سال ۱۳۹۷ نمایشگاه کتاب دوباره به مصالای امام خمینی تغییر مکان یافت. سی و دومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در سال ۱۳۹۸ نیز در حالی در مصالای امام خمینی آغاز گردید که به منظور جلوگیری از تداخل برگزاری این

راهنمایان افتخاری نوروز ۹۸

معصومه عرب پور

برنامه ریزی، ثبت نام، آموزش و نحوه حضور راهنمایان افتخاری در تخت جمشید و نقش رستم به منظور اطلاع رسانی به مسافران نوروزی، هر سال قبل از ایام نوروز و در اسفند ماه آغاز می گردد. اسفند ماه ۱۳۹۷ نیز چون سالیان قبل، برنامه ریزی و هماهنگی جهت حضور راهنمایان

افتخاری انجام شد. با فراخوان صورت گرفته تعداد ۲۰۰ نفر از متقاضیان علاقه مند، برای شرکت در کلاسهای آموزشی که به منظور بالا بردن سطح علمی ایشان برگزار می شود، ثبت نام کردند. دوره آموزشی امسال با تغییراتی در موضوعات و در قالب کارگاه سه روزه آموزشی با حضور

اساتید مجرب، در قالب کارگاههای آموزشی مدیریت بازدید، باستان شناسی، معماری و حفاظت و مرمت انجام شد. تغییراتی که نتایج مثبتی را به دنبال داشت. پس از برگزاری کارگاهها، آزمون نهایی سنجش دانش و توانایی شرکت کنندگان برگزار شد و در نهایت تعداد ۱۰۰ نفر از متقاضیان علاقه مند در آزمون پذیرفته شدند. برنامه ریزی نحوه حضور

راهنمایان افتخاری انجام شد و راهنمایان به دو دسته تقسیم شدند: دسته اول راهنمایانی که به صورت ثابت در کاخها مستقر و پاسخگوی سوالات مردم در خصوص همان کاخ بودند و دسته دوم راهنمایان گردان که در یک مسیر مشخص و در طی مدت زمان مشخص، بازدیدکنندگان را در مجموعه تخت جمشید و نقش رستم راهنمایی کردند.

مراسم گرامیداشت روز صنایع دستی

همت هنرمندان را می طلبد. فدایی ادامه داد: ضروری است در کنار جاذبه های تاریخی و طبیعی شهرستان به جاذبه های صنایع دستی که ما را به گذشته پیوند می زند بپردازیم. صنایع دستی فصل مشترکی از گذشته است که تا به امروز تداوم دارد، به همین دلیل نباید این روز را فراموش کنیم. در غیر این صورت ما یک مجموعه خالی از روح را خواهیم داشت. قنبری و یوسفی نیز در مورد تسهیلاتی که می توان در اختیار این هنرمندان قرار داد تا بدون دغدغه مالی بتوانند کار تولید خود را ادامه و به فروش برسانند سخن گفتند.

همچنین محمد جواد اولاد حسین مدیر داخلی پایگاه، حمایت کامل مجموعه میراث جهانی تخت جمشید را برای برگزاری نمایشگاه صنایع دستی در حوزه شهرستان و رونق اقتصادی کار این هنرمندان اعلام کرد و گفت: ما در حمایت از هنرمندان صنایع دستی از هیچ تلاشی فروگذار نخواهیم کرد تا بتوانیم کار این هنرمندان را به جامعه ملی و بین المللی نشان دهیم.

از دیگر برنامه های این مراسم بازدید از نمایشگاه صنایع دستی این هنرمندان بود که با استقبال مسئولین روبرو شد. در پایان با پذیرایی و اهدای هدایایی از هنرمندان صنایع دستی تجلیل گردید.

جهانی تخت جمشید بستر مناسبی را فراهم کنیم که خیل عظیم گردشگر در این شهرستان حضور داشته باشد و این مسئله حایز اهمیت است. ایشان تأکید کرد ما باید با ارتقای کمی و کیفی صنایع دستی بتوانیم گردشگر را به خرید آن ترغیب کنیم و کار اقتصادی را رونق دهیم، که این امر نیاز به برنامه ریزی دارد و

میراث جهانی تخت جمشید ضمن تبریك این روز به هنرمندان گفت: این واقعه نماد این است که ما این روز را فراموش نکنیم که چه هنرمندان بزرگی در جامعه ما وجود دارند. وی افزود: شاید با حمایتی که بتواند به اقتصاد محلی ما رونق دهد فاصله زیادی داریم اما توانستیم با حفاظت از میراث

مراسم گرامیداشت روز جهانی صنایع دستی با همت اداره میراث فرهنگی شهرستان مرودشت و با حضور بهمن مرادنی رییس اداره میراث فرهنگی شهرستان مرودشت، حمید فدایی مدیر پایگاه میراث جهانی تخت جمشید، قنبری رییس بانک توسعه و تعاون، یوسفی واحد حمایت از اشتغال کارآفرینی و حدود ۵۰ تن از هنرمندان صنایع دستی و صنعتگر حوزه شهرستان مرودشت در رشته های منبت، سفالگری، طراحی روی سفال، دست بافته های سنتی داری و غیر داری، سنگ تراشی، گوهر تراشی، طلا سازی، قلم زنی، مینیاتور و تذهیب برگزار شد.

در این مراسم بهمن مردانی ضمن خوشامدگویی به مدعوین، هنرمندان صنایع دستی شهرستان مرودشت را سرمایه میراث فرهنگی دانست و گفت: اهداف سازمان ما در حوزه صنایع دستی این است که بتوانیم با این هنرمندان ارتباط مستقیم داشته باشیم تا یک رونق اقتصادی در این حوزه به وجود آوریم.

همچنین ما با برگزاری کلاس ها و کارگاه های آموزشی در سطح شهرستان، بازاریابی صنایع دستی، شرکت در نمایشگاه چه در حوزه شهرستان و چه ملی توانستیم تا حدودی کار این هنرمندان را به جامعه معرفی کنیم.

در ادامه حمید فدایی مدیر پایگاه

سجاد طهماسبی تشریح کرد:

محوطه تاریخی تل آجری پس از چندین سال برق دار شد

در فاز دوم پروژه نورپردازی اضطراری شب، محوطه تاریخی تل آجری در مرحله تامین اعتبار قرار گرفته است.

تل آجری بنایی است که در ۴ کیلومتری تخت جمشید واقع شده است. باستان شناسان دریافته اند که تل آجری، دروازه ای از دوران هخامنشیان و احتمالاً متعلق به زمان کوروش بزرگ است که در ساخت آن از هنر و فرهنگ بابلی هم استفاده شده است.

سجاد طهماسبی سرپرست دفتر فنی مجموعه میراث جهانی تخت جمشید با اشاره به این موضوع که این پروژه در فاز اول با اعتباری بالغ بر ۷۰۰ میلیون ریال آغاز شده، افزود: طول مسیر کابل کشی تا محوطه تاریخی تقریباً ۵۰۰ متر می باشد که با تلاش شبانه روزی کارشناسان و تکنسین های دفتر فنی پایگاه این پروژه در کمتر از ۳۰ روز به بهره برداری رسید.

وی در پایان خاطر نشان کرد:

آماده سازی محوطه میر استقبال

پاکسازی شیشه های محوطه

استیج بندی در محوطه

گل کاری نوروز ۹۸

آماده سازی در نقش رستم

تعمیر پشت بام موزه

جابجایی فنس برزن جنوبی

آماده سازی در نقش رستم

بهسازی کف پوش های مسیر بازدید کننده

تعمیرات سرویس بهداشتی پارکینگ

آماده سازی در نقش رستم

ساماندهی اتاقک نگهبانی قدیم درب پردیس

بسته بندی اقلام اهدایی بانک آینده

جابجایی فنس برزن جنوبی

راث جهانی پارسه و پاسارگاد از نوروز ۹۸

جابجایی اتاق نگهبانی در حفاری

ساماندهی مسیر ورودی در پاسارگاد

نقاشی و رنگ آمیزی در تخت جمشید

ساماندهی برزن جنوبی

ساماندهی خدمات رفاهی در پاسارگاد

تسلیج شن در محوطه تخت جمشید

لوله گذاری جلوی پلکان ورودی

ساماندهی کافه شاپ در پاسارگاد

نصب موانع و ساماندهی مسیر گردشگران

کارگاه پژوهشی و آموزشی «موزه‌ها و آرشیوهای کاخ گلستان»

مهرناز بردبار

«مارکوس ریتر» از دانشگاه وین اتریش، «الیه هلیبگ» از دانشگاه زوریخ، «اکرم علی بابایی» مسئول مرکز آرشیو کاخ گلستان، «محمد ستاری» از دانشگاه تهران، «هلن اسدیان» امین اموال و مسئول مرکز اسناد تصویری کاخ گلستان، «ارنست پرنیکا» از دانشگاه هایدلبرگ، «ایوان سانتو» از دانشگاه اوتووش لودرناد در بوداپست و «آندریاس درکسلر» از کتابخانه دانشگاه بمبرگ گزارش‌هایی از اقدامات انجام شده در مراکز تحت نظارت خود ارائه دادند. در پایان این کارگاه دو روزه با بیان این نکته که چالش‌ها و فرصت‌های مد نظر مشخص گردیده و مهمانان و کارشناسان DFG این نیازها و فرصت‌ها را شناختند، ابراز امیدواری گردید که در آینده مسیر این همکاری و تعامل به شکلی روشن‌تر ادامه پیدا کرده و نتایج خوبی حاصل گردد.

همکاری‌های مشترک بین این موسسه آلمانی و معاونت سازمان میراث فرهنگی در سال ۲۰۱۷ امضاء شده است. هدف و رسالت بنیاد پژوهشی آلمان کمک به انجام طرح‌های پژوهشی مرتبط با هنر و علوم انسانی در سراسر دنیاست. کارشناسانی چون «یورگ اشنايدر» - مدیر بین الملل بنیاد تحقیقات آلمان - «هانس دیتربینرت» و «کریستین نول» از کارشناسان بنیاد «DFG»، «کریستف ورنر» از دانشگاه ماربورگ، «بیرگیت هوفمان» از دانشگاه بمبرگ، «عمادالدین شیخ‌الحکامی» از مؤسسه باستان‌شناسی دانشگاه تهران، «پروفسور لورنز کورن»، «ایلسه استارکنبوم» از دانشگاه سنت اندروز، «کلودیا کولینی» از دانشگاه هامبورگ، «میرا واختر» از کتابخانه دولتی مونیخ و «کریستف راوخ» از کتابخانه دولتی برلین، «هارلو بولنز» از مرکز آرشیوهای فدرال آلمان،

کنندگانی از کتابخانه و مرکز اسناد پایگاه میراث جهانی تخت جمشید، مراکز اسناد ملی ایران، مجلس شورای اسلامی، وزارت امور خارجه، کاخ موزه آگینه، پژوهشکده حفاظت و مرمت و... در آن حضور داشتند، پنل‌های تخصصی مانند «آرشیو اسناد دوره قاجار»، «کتابخانه نسخه خطی»، «آلبوم‌ها و نگاتیوهای شیشه‌ای کاخ گلستان، حافظه بصری دوره قاجار»، «هنر، نقاشی و صنایع دستی در گنجینه‌های کاخ گلستان» ارائه شدند. همچنین موضوعاتی از قبیل: کپی رایت در بانک‌های اطلاعاتی، بحث تشکیل شبکه داده و یکپارچه سازی اطلاعات موجود و ارائه راهکار به منظور مستدل و محکمر شدن همکاری‌های بین المللی به بحث گذاشته شد. این کارگاه نخستین گام از اجرای مفاد تفاهم نامه ای است که برای

کارگاه آموزشی موزه‌ها و آرشیوهای کاخ گلستان: موقعیت، راهبردهای پژوهش و چشم‌اندازهای همکاری‌های بین‌الملل ۱۹ و ۲۰ فروردین ماه ۱۳۹۸، با همکاری بنیاد (DFG) آلمان و به میزبانی کاخ گلستان برگزار گردید. از دلایل مهمی که باعث گردید کاخ گلستان به عنوان محل برگزاری این کارگاه آموزشی در نظر گرفته شود، اهمیت کلکسیون و مجموعه کاخ گلستان و نیاز به افزایش دسترسی به کلکسیون‌های مختلف برای پژوهشگران و محققان عنوان گردید. آثار تاریخی ارزشمندی شامل: نسخه‌های خطی، اسناد، عکس‌های تاریخی، نقاشی‌ها و آثار هنری که اکثرشان به دوره قاجار (۱۹۲۵ - ۱۷۹۶) نسبت داده شده‌اند در موزه و آرشیو کاخ گلستان نگهداری می‌شوند. در این کارگاه که شرکت

مراسم تقدیر از خادمان نوروز ۱۳۹۸ در روز جهانی موزه ها در تخت جمشید

پایگاه میراث جهانی تخت جمشید ادامه داشت.

آغاز به کار کارگاه باستان شناسی کودک و نوجوان، نمایشگاه سفالهای پیش از تاریخ دشت مرودشت و کارگاه سفالگری با همکاری بانک سفال پایگاه میراث جهانی تخت جمشید و نمایشگاه ابزار و وسایل کشف و ضبط شده از حفاران و سوداگران غیر مجاز که جهت کشف اشیاء و آثار تاریخی و باستانی در سال ۹۷ استفاده شده بود و شامل فلزیاب، امواج سنج و ادوات حفاری در عمق زمین بود، به مدت یک هفته از دیگر برنامه های جنبی مراسم روز جهانی موزه و هفته میراث فرهنگی در مجموعه میراث جهانی تخت جمشید بود که با استقبال بازدیدکنندگان این مجموعه جهانی روبرو گردید.

جمشید به ارائه دستاوردها و پروژه های صورت گرفته در سال ۱۳۹۷ پرداختند.

پس از آن و طی مراسمی با اهدای لوح تقدیر، تجلیل از راهنمایان افتخاری نوروز ۱۳۹۸ و تقدیر از کارمندان و پرسنل زحمت کش یگان حفاظت پایگاه میراث جهانی تخت جمشید انجام گردید. مراسم افتتاحیه دستاوردهای پایگاه میراث جهانی تخت جمشید و نقش رستم بخش دیگری از برنامه های این روز بود که به مدت یک هفته در محل سالن گیت خروجی

مطالعه، بررسی و به نمایش گذاشتن نعمت های فرهنگی یا طبیعی به منظور آموزش، پژوهش و ارزش دادن به این مجموعه ها و لذت بردن از آنها است.

در مراسمی که به همین مناسبت در محل سالن اجتماعات ورودی پایگاه میراث جهانی تخت جمشید و با حضور مدیران و مسئولان پایگاه و اداره میراث فرهنگی مرودشت برگزار گردید، گروه های حفاظت و مرمت، باستان شناسی و فنی و عمرانی پایگاه میراث جهانی تخت

کمیته بین المللی موزه ها (ایکوم) در سال ۱۹۷۷ روز ۱۸ ماه می میلادی برابر با ۲۸ اردیبهشت ماه را روز جهانی موزه ها نامگذاری کرد و قرار شد از آن به بعد هر سال، مفهومی خاص را به عنوان شعاری بین المللی قرار دهد تا همه موزه ها و نگارخانه ها در جهان براساس این شعار، در آن سال فعالیت کنند. شعار امسال ایکوم «موزه ها به عنوان کانون های فرهنگی، نگهدار سنت ها برای آینده» لقب گرفت.

براساس تعریف ایکوم، موزه مکان گردآوری، نگهداری،

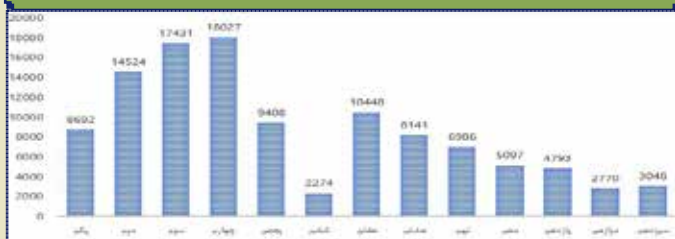
کشور و به خصوص شیراز و دیگر شهرستان های فارس در تاریخ های پنجم و ششم فروردین ماه تعداد بازدیدکنندگان به شدت کاهش یافت. از عوامل دیگری که نشان دهنده کاهش ۴۳ درصدی بازدیدکننده نسبت به سال قبل است عدم ثبت تعداد بازدیدکنندگان رایگان شامل مردم بومی و محلی منطقه است.

ماه می باشد که تعداد ۱۸۰۲۷ نفر بازدیدکننده داشته است. کم بازدیدترین روز نیز ششم فروردین ماه، با تعداد ۲۲۷۴ نفر بازدیدکننده است.

تعداد بازدیدکنندگان نوروزی در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷ به میزان ۴۲/۸ درصد کاهش داشته است. قابل ذکر است در نوروز سال ۱۳۹۸ به دلیل بارندگی های سیل آسا در کل

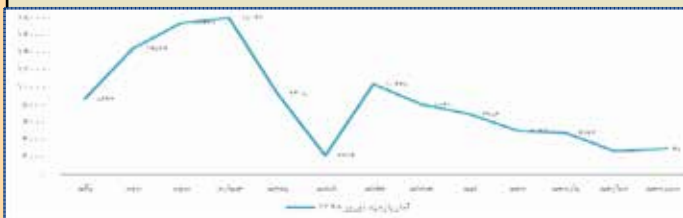
تحلیل آمار بازدید گردشگران نوروز ۹۸ نسبت به سال های پیشین در پاسارگاد

فرزانه گرامی

نوروز ۱۳۹۸ تعداد ۱۱۱۶۳۹ نفر بازدیدکننده از مجموعه بازدید نموده اند. این تعداد ۲/۴ درصد از آمار کل بازدید می باشد. پر بازدیدترین روز، چهارم فروردین

با توجه به نمودارهای ارائه شده تقریباً نیمی از بازدیدکنندگان مجموعه میراث جهانی پاسارگاد در طول سال، در ایام نوروز از مجموعه بازدید می کنند. در

مراسم بزرگداشت

روز جهانی بناها و محوطه های تاریخی

بالا بردن آگاهی و آموزش عمومی در خصوص میراث جهانی و درک بهتر حفاظت و حراست از آثار میراث فرهنگی و بالا بردن توجه عمومی نسبت به آسیب پذیری میراث جهانی از دلایل عمده نامگذاری این روز، به عنوان روز بین المللی بناها و محوطه های تاریخی است. همه ساله و به همین مناسبت پایگاههای میراث

در سال ۱۹۸۲، پیشنهاد شورای بین المللی ابنیه و محوطه ها (ایکوموس) مبنی بر اختصاص روز ۱۸ آوریل به عنوان «روز بین المللی بناها و محوطه های تاریخی» از سوی یونسکو مورد تایید قرار گرفت. ایکوموس هر سال موضوعی را به این مناسبت اعلام می کند. شعار امسال ایکوموس «سال بین المللی مناظر روستایی» است.

اطراف شهرستان مرودشت به همراه اجرای موسیقی زنده سنتی ساز و نقاره (موسیقی سنتی مردم شهرستان مرودشت و روستاهای اطراف) از جمله برنامه های این روز بود. بازدید کارکنان مجموعه تاریخی تخت جمشید، نقش رستم و اداره میراث فرهنگی مرودشت از مجموعه تاریخی و اقامتگاه بوم گردی روستای حسین آباد نقش-رستم و اهدای شاخه گل به گردشگران خارجی مجموعه میراث جهانی تخت جمشید نیز بخشی دیگر از برنامه هایی بود که در روز جهانی بناها و محوطه های تاریخی انجام شد.

جهانی در سراسر کشور مراسمی را با هدف ارتقای سطح دانش و آگاهی عمومی، در قالب برنامه های مختلف فرهنگی، کنفرانس ها و کارگاههای آموزشی برگزار می کنند. مجموعه میراث جهانی تخت جمشید در همین راستا در روز ۲۹ فروردین ۱۳۹۸، مراسمی را در گرمی داشت روز جهانی بناها و محوطه های تاریخی در مجموعه میراث جهانی تخت جمشید و محوطه تاریخی نقش رستم برگزار کرد. نمایشگاه دستاوردهای نقش رستم، نقاشی از مناظر روستایی و محوطه تاریخی نقش رستم و برپایی نمایشگاه سنگ و سفال مورد استفاده در روستاهای

اجرای کاهگل دیوار ساختمان موزه تخت جمشید

واحد دفتر فنی و عمران مجموعه تخت جمشید

اندود حاضر می توان به زیبایی بصری، به دلیل استفاده از بافت کاهگلی با مقادیر زیادی کاه درون اندود، اشاره نمود.

اندود حاضر که با استفاده از فن آوریهای تازه نو بهسازی شده است، از پایداری مطلوبی در مقابل عوامل محیطی به ویژه رطوبت برخوردار بوده و فاقد مشکلات فرسایشی مربوط به کاهگل های سنتی است.

گذشت زمان و نفوذ رطوبت در نزدیکی ناودان های دیوار موزه، ترک و ریختگی اندود در سطوح دیوار را باعث شده بود. بدین منظور و با هدف بهسازی و زیبا سازی ساختمان موزه، دفتر فنی پایگاه میراث جهانی تخت جمشید در اسفند ماه ۱۳۹۷ اقدام به کاهگل نمودن دیوار موزه کرد. پوشش قبلی دیواره های موزه اندود سیمانی به رنگ خاکی بوده است. از جمله ویژگیهای پوشش

مرمت اضطراری آتشدان آرامگاه خشایار شاه

گروه مرمتی مجموعه تاریخی نقش رستم

وصالی انجام گرفت. بدین شکل که قطعات، برداشته شده و پس از پاکسازی توأمان قطعات و بدنه از رسوب، خاک و ریشه گیاهان، با استفاده از چسب در جای اصلی خود قرار گرفته و در مرحله آخر به وسیله ملات آهک بندکشی شدند.

در ادامه اجرای مرمت های اضطراری آرامگاه خشایارشا، مرمت آتشدان در دستور کار قرار گرفت. در این بخش که نفوذ آب باران در ترک ها و رشد گیاهان آسیب شدیدی را ایجاد کرده و باعث جدا شدن قطعات بزرگ سنگ از بدنه شده بود، مرمت به روش

مراسم دیگ جوش در جوار آرامگاه کوروش

حمید رضا کرمی، فرزانه گرامی؛ کارشناسان پایگاه میراث جهانی پاسارگاد

آرامگاه را بوسیده و شمع روشن می کردند و به طنابی که در اتاق بسته شده بود دخیلی از پارچه یا سوزن قفلی و قفل و امثال آن می بستند تا حاجتشان برآورده شود و نیت می کردند که اگر مادر سلیمان حاجتشان را برآورده کند فردا یا هر روز دیگر یک بره دیگ جوش کنند. عموماً این نیت برای بچه دار شدن، رفع گرفتاری یا امثال آن بوده است. برخی از اهالی پاسارگاد به یاد می آورند که گهواره ای نیز در اتاق آرامگاه بسته بودند. بر اساس باورها، بستن گهواره بیشتر برای باز شدن بخت دختران و شوهر کردن بوده است.

غیر از آن که مردم در هر زمان به زیارت آرامگاه کوروش می آمدند، عشایر کوچرو نیز در دو زمان؛ یکی از ۱۵ تا ۲۰ اردیبهشت ماه در هنگام رفتن به سردسیر و دیگری از ۱۵ تا ۲۰ شهریور در مسیر بازگشت برای زیارت به کنار آرامگاه آمده و پس از زیارت و مراسم دیگ جوش، چند بار نیز گله های گوسفندان را دور آرامگاه می چرخاندند تا بلا و بیماری از گله هایشان دور شود. مراسم دیگ جوش جدای از اینکه بخشی از فرهنگ بومی و سنتی منطقه پاسارگاد بوده، موجب همبستگی و قرابت اهالی منطقه نیز می شده است که باید آن را یکی از عناصر فرهنگی تاثیرگذار بر روابط اجتماعی و پویایی زندگی مردم دانست.

منبع:

صداقت کیش، ج، ۱۳۸۰،
آرامگاه کوروش و باورهای
مردم فارس، تهران: خجسته.

زنان محلی در کنار آرامگاه کوروش

مالیدند. محل نخستین دیگ جوش عموماً در پناه قطعات بزرگ سنگ آرامگاه بوده است و چون سوخت مردم برای دیگ جوش در آن زمان، هیزم و شاخه های درخت بوده، به سنگ های آرامگاه آسیب می زده است. بنابراین از سال ۱۳۴۰ به بعد، از پختن دیگ جوش در اطراف آرامگاه جلوگیری می شود. همه مردمی که برای دیگ جوش یا زیارت می آمده اند، به اتاق آرامگاه رفته و ضمن زیارت، در و دیوار اتاق

مادر سلیمان) می آمدند و هر کس بر حسب وضع مالی خود، مرغ و خروس یا گوسفند و بزی را قربانی کرده و در همان جا پخته و به همه می دادند. بر اساس باور آنها نیاستی ذره ای از این خوراک دیگ جوش به خانه آورده شود. محل قربانی کردن، در زمین گودی واقع در شمال آرامگاه، در برابر در ورودی اتاق آرامگاه و به فاصله ۱/۵ متری بنا بوده است. گاه خون قربانی را هم به سنگ های آرامگاه می

سرزمین ایران به واسطه گستردگی و تنوع اقلیم و حضور اقوام گوناگون در آن از غنای فرهنگی زیادی برخوردار است. این غنای فرهنگی را می توان در آداب و رسوم مردمان آن در گوشه و کنار این سرزمین مشاهده کرد. هرچند در دوران معاصر به واسطه مدرنیته تحول و تاثیر زیادی بر عناصر فرهنگی و روابط اجتماعی به وجود آمده، همچنان بخش هایی از این عناصر فرهنگی بر جای مانده است. این عناصر فرهنگی بیشتر در جوامع روستایی که کمتر تحت تاثیر مدرنیته قرار گرفته تداوم یافته است. در این مطلب کوتاه نگاهی داریم بر یکی از آداب و رسومی که در منطقه پاسارگاد رواج داشته اما اکنون تنها خاطره های پیران و نوشته های کوتاهی روایتگر آنها است. دیگ جوش یکی از رسومی است که تا چند دهه پیش در کنار آرامگاه کوروش برگزار می شده است. در زبان بومی پخت برنج یا انواع خوراکی ها و نذری در مراسم زیارت بقاع متبرکه را دیگ جوش می نامند. تا سال ۱۳۴۰ خورشیدی، مردم منطقه از روستای مادر سلیمان و دیگر آبادی های اطراف از جمله قادرآباد و مرغاب به محل آرامگاه کوروش که آن زمان گور مادر سلیمان نامیده می شد، می آمدند و حتی شب را در آنجا می ماندند. روز مراسم دیگ جوش با جار زدن یک نفر از روی پشت بام به اطلاع اهالی می رسید و در روز دیگ جوش همه مردم به جوار آرامگاه کوروش (گور

باستان شناسی پایگاه میراث جهانی تخت جمشید:

علی احمدی، علی اکبر صادقی، وحید بارانی

باستان شناسی دانش شناخت فرهنگهای اولیه گذشته انسان بر اساس مطالعه اشیاء کشف شده در هر منطقه است. در سال ۱۳۸۱ و با تشکیل بنیاد پژوهشی پارسه- پاسارگاد، توجه خاصی به بررسی باستان شناختی تختگاه تخت جمشید و حفاظت و مرمت آثار شد. گروههای علمی مختلف در تخت جمشید و پاسارگاد شکل گرفت. یکی از گروههای مزبور گروه باستان شناسی است که با قدمتی نزدیک به یک قرن فعالیت در این مجموعه از اولین گروههای فعال این حوزه در کشور است و سوابق باستان شناسی و کاوشهای علمی آن به حدود سالهای ۱۳۰۹-۱۳۱۰ ه. ش. باز می گردد.

علاوه بر باستان شناسان فقید موسسه شرق شناسی شیکاگو که آغاز فعالیت های باستان شناسی در تخت جمشید را رقم زدند، بزرگانی چون زنده یاد علی سامی، محمود موسوی، علی اکبر تجویدی، علیرضا شاپور شهبازی و... نیز از جمله نامداران باستان شناس ایرانی در دوره های قبل از شکل گیری بنیاد پژوهشی پارسه- پاسارگاد در تخت جمشید بوده اند. همزمان با شروع و شکل گیری بنیاد پژوهشی پارسه- پاسارگاد کاوشهای مهمی نیز در تخت جمشید و شهر استخر انجام گردید.

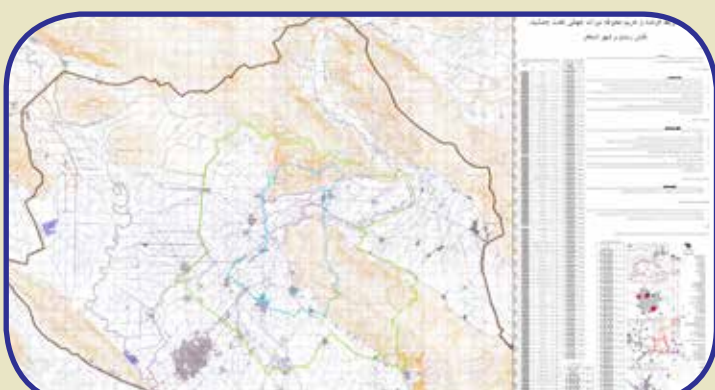
برخی از مهمترین این کاوشها می توان به چند فصل لایروبی و کاوش آبره های تخت-جمشید، کاوش چاه های هخامنشی در بخش محوطه باختری پارکینگ عمومی تخت جمشید، چند فصل کاوش باستان شناسی مشترک ایران و ایتالیا در شهر استخر، کاوش های باستان شناسی شهر پارسه: «از کاخ تا شهر»، با همکاری تیم مشترک ایران و ایتالیا و کاوش و خوانا سازی معماری برزن جنوبی اشاره کرد.

در حال حاضر نیز سه حوزه کلی فعالیت علمی و اجرایی این گروه، بخش پژوهش، بخش پاسخگویی به استعلامات، مکاتبات و تقاضاهای اداری در حرائم سه گانه و بخش کارشناسی اشیاء مکشوفه فرهنگی و تملقات صورت گرفته در حرائم را شامل می شود.

بخش پژوهش:

اطلس باستان شناسی کشور، انجام امور مطالعاتی مانند بررسی دشت مرودشت از نگاه باستان شناسی طی سه سال گذشته در دستور کار قرار گرفته که در

بر حسب ضرورت و با تکیه بر مستندات و سوابق پژوهشی گذشته در راستای جمع آوری برنامه «جامع

بخش پژوهش واحد باستان شناسی

استعلامات واحد باستان شناسی

اهداف، سوابق و فعالیتها

های تاریخی است، از سال ۱۳۳۶ هجری شمسی، ضوابطی مبنی بر قانونمند کردن فعالیتهای عمرانی، ساخت و ساز در دشت مرو دشت توسط گروههای باستان شناسی تهیه و ملاک اجرا قرار گرفت.

این ضوابط به منظور صیانت از اصالت شهر تاریخی پارسه و همچنین با هدف حفظ تپه های با قدمت ۵۰۰۰ سال در اطراف مجموعه میراث جهانی تخت جمشید در سالهای ۱۳۶۰ ه. ش. و ۱۳۹۰ ه. ش. بازنگری و به تصویب نهایی رسید. مطابق ابلاغ سازمان میراث فرهنگی کلیه ادارات و نهادهای دولتی که قصد فعالیت در حرائم سه گانه این مجموعه را دارند، مطابق ضوابط ملزم به کسب استعلام از این پایگاه علمی- پژوهشی می باشند.

کارشناسی اشیاء مکشوفه فرهنگی و تخلفات صورت گرفته در حرائم:

بخش کارشناسی اشیاء مکشوفه فرهنگی و تخلفات صورت گرفته با محوریت گزارشات دریافتی مردمی یا عوامل مستقر در حرائم یگان حفاظت مجموعه که نسبت به رصد و گزارش تخلفات به آثار و حرائم، الزام قانونی دارند، صورت می پذیرد.

پس از دریافت گزارش تخلف، نسبت به کارشناسی تعرض صورت گرفته، توسط این گروه اقدام لازم صورت می پذیرد و در صورت لزوم، مدارک قانونی تهیه و به منظور بررسی تخلف صورت گرفته در اختیار واحد حقوقی قرار داده می شود.

در حفاری های غیرمجاز یا قاچاق اشیاء عتیقه فرهنگی، پس از کشف، توسط نیروهای انتظامی و یا عوامل یگان حفاظت، گروه باستان شناسی نسبت به مستندنگاری، تهیه شناسنامه، تعیین اصالت و تخمین دوره مربوطه آن اقدام می نماید. اشیاء فرهنگی در دو گروه موزه ای و مطالعاتی دسته بندی و ارزش گذاری می گردد که اشیاء موزه ای در بخش گنجینه موزه تخت جمشید نگهداری و ثبت می گردند. ثبت و ورود اطلاعات شناسنامه ای اشیاء مکشوفه در سیستم نرم افزاری «جامع بانک اطلاعاتی اشیاء مکشوفه دشت مرو دشت» صورت می پذیرد.

بخش پاسخگویی به استعلامات، مکاتبات و تقاضاهای اداری در حرائم سه گانه:

با توجه به اینکه دشت مرو دشت مملو از آثار و تپه

حال حاضر دو مرحله از تحقیقات میدانی و بررسی مکانی آن به اتمام رسیده است و گزارش ۵ جلدی نهایی نقشه پراکندگی دو فصل آماده چاپ می باشد.

کارشناسی اشیای مکشوفه

کارشناسی اشیای مکشوفه

نوروز در تخت جمشید

هر زمان از سال که ایام تعطیلی باشد به سبب جاذبه های زیبای تاریخی، گردشگری و طبیعی استان فارس از هرجای سرزمین زیبای ایران، مردمان بسیاری قصد سفر به استان فارس می کنند.

نوروز باستانی یکی از آن زمانهاست. تخت جمشید و پاسارگاد که از آن به عنوان دو مهد فرهنگ و نگین تمدن کهن ایرانی یاد می شود، پایتخت های شهیر و باشکوه امپراطوری هخامنشیان با قدمت و پیشینه ای کهن است.

شاید کمتر کسی پیدا شود که از آوازه این مجموعه های ارزشمند بی خبر باشد و حتی ناآشنا ترین افراد به تاریخ هم قطعاً نام آن ها را شنیده اند. ایام نوروز هر سال، تخت جمشید، پاسارگاد و نقش رستم میزبان تعداد زیادی از مسافران و گردشگران از سراسر ایران است.

همکاران پایگاه میراث جهانی تخت جمشید، پاسارگاد و نقش رستم هر سال با برنامه ریزی و منسجم تر از سال قبل در قالب کارگروه ها و ایستگاههای مختلف نوروزی با حضور در محیط کار در تخت جمشید، نقش رستم، نقش رجب و پاسارگاد به استقبال مسافران و گردشگران نوروزی می روند تا برای گردشگران نوروزی لحظاتی شیرین و مفید بیافرینند.

در گزارش تصویری زیر شرحی کوتاه خواهد رفت بر زحمات و تلاشهای این نوروزبانان بی نوروز!

نقش رستم و پاسارگاد

مراسم سنتی پشم چینی در منطقه پاسارگاد

فرزانه گرامی

به عبارتی، زیبایی و اصالت قالی ها و دیگر دستبافت های روستائیان و ایلات و عشایر مدیون ذوق و سلیقه و تلاش مردان و زنانی است که در تهیه یکی از مهمترین مواد اولیه صنایع دستی یعنی پشم نقش دارند. پشم ریزی و رنگ کردن ریسمان توسط زنان و دختران عشایر نیز خود مراسمی زیبا و مفصلی است که بیان آن در این بحث نمی گنجد. در قدیم برنامه پشم چینی به همین جا ختم نمی شد، معمولاً بازی های محلی، ساز و کرنای محلی و خواندن آواز محلی با نی همراه بوده است.

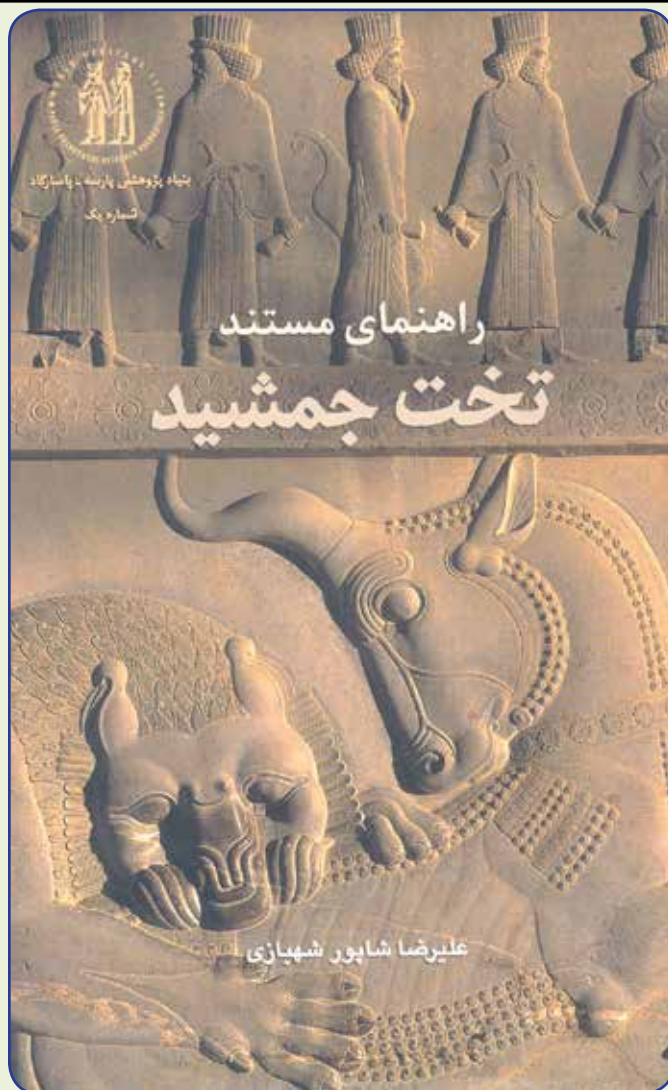
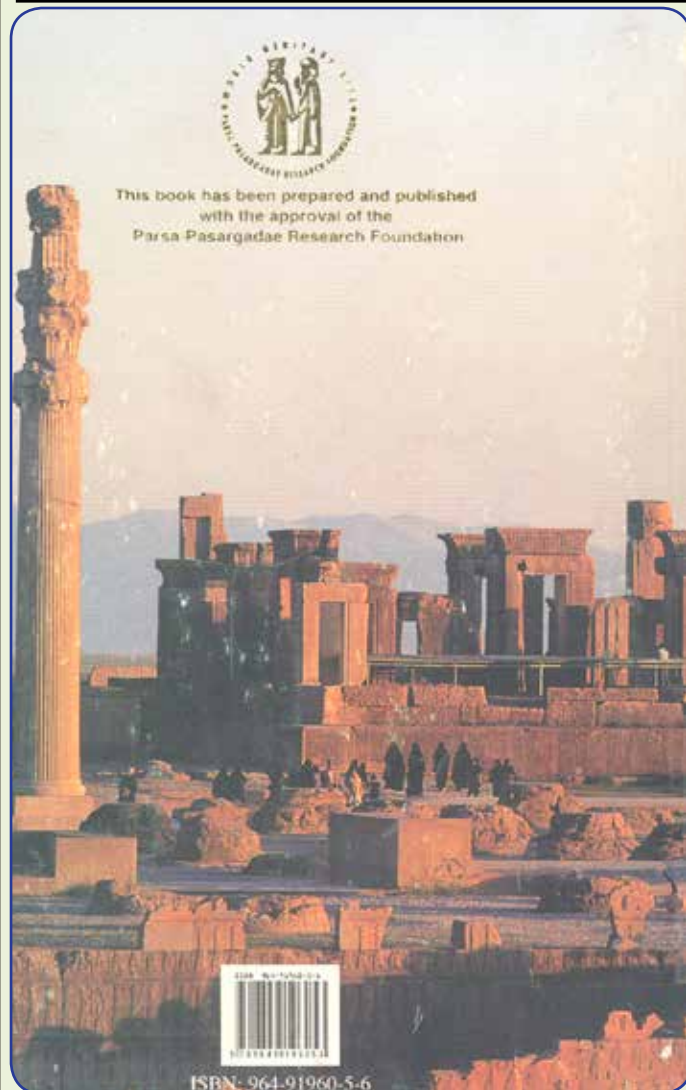
و همه ناهار را دعوت صاحب گله هستند. جمع آوری پشم ها و تفکیک آنها از دیگر وظایف زنان عشایر است. این مراسم سال های سال است که در بین عشایر مرسوم بوده و از پشم این گوسفندان برای مصارف متعدد به خصوص قالی بافی، گبه و جاجیم که صنایع دستی دیرینه این منطقه است استفاده می شود. همچنین پشم یکی از مهمترین مواد اولیه در صنعت نساجی و تهیه پوشاک بوده و تولید پشم توسط عشایر ایرانی قدمتی طولانی دارد. در این میان زنان این منطقه تبحر خاصی در صنایع دستی به خصوص قالی بافی دارند.

توان حرکت کردن را نداشته باشد، سپس، پشم گوسفندان را با قیچی مخصوصی به نام دوکارد با دقت و ظرافت خاصی می چینند به طوری که پشم به خوبی چیده شود و آسیبی به گوسفندان وارد نشود. پشم چینی برای خنک نگهداشتن بدن گوسفند و نیز رعایت مسائل بهداشتی بسیار حائز اهمیت است. زنان هم در این مراسم همکاری لازم را انجام می دهند. آنها با دود کردن اسپند و چیدن سفره ای مملو از محصولات محلی همچون کره و پنیر از گوسفند چینیان پذیرایی می کنند. همکاری بین مردم جهت چیدن پشم گوسفندان بسیار دیدنی است

این مراسم، رسم دیرینه ای است که از قدیم و همزمان با فصل بهار با توجه به گرم شدن هوا و جهت راحتی گوسفندان در فصل گرما و همچنین بهره برداری اقتصادی از پشم گوسفندان توسط عشایر منطقه پاسارگاد در دل دشت سرسبز انجام می شود. برای این کار چند روز قبل از چیدن پشم گوسفندان آنها را در داخل آب رودخانه، کانال یا استخر شسته تا پشم گوسفندان از گرد و خاک، حشرات موذی و خار و خاشاک تمیز و برای چیدن آماده شود. پس از آن در مراسم پشم چینی، دست و پای گوسفند را بسته به طوری که گوسفند

راهنمای مستند تخت جمشید به قلم پروفیسور علیرضا شاپور شهبازی

مهرناز بردبار

برای دوستداران و علاقه مندان خاص و عام تخت جمشید به شمار می‌رود. سادگی و جامعیت، کماکان در این کتاب رعایت شده و آثار باقی مانده این کوشک عظیم شاهنشاهی به نحوی دقیق و جامع و به زبانی گویا و روشن معرفی شده و در اختیار خواننده قرار داده شده است. پس از درگذشت زنده یاد شهبازی با همکاری انتشارات سفیران این کتاب را به زبانهای آلمانی، فرانسه و ایتالیایی نیز ترجمه و به چاپ رسانید.

به کار رفته در تخت جمشید بازنگری و تکمیل شده است. کتابنامه نیز با تفسیر و ارقام کامل تر، روزآمد شده و هر جا لازم بوده اشاره ای اجمالی شود، ضمیمه ها و توضیحات جامعی آورده شده که راهنمای بسیار مناسب و کارآمدی برای علاقه مندان به تحقیقات، دانسته های علمی و هنر و معماری هخامنشی است. این کتاب شامل ۲۶۳ صفحه مطلب و تصاویر زیبا و مناسب از تخت جمشید است و به عنوان منبعی مستند و موثق

نویسنده کتاب، زنده یاد علیرضا شاپور شهبازی در مقدمه کتاب بیان می کند، چکیده تحقیقات نوینی که در سالهای اخیر درباره کلیات و جزئیات تخت جمشید منتشر شده و به ویژه تغییرات ناشی از پیشرفت های پژوهشی که بیشتر مربوط به الواح عیلامی و کتیبه های دوره اسلامی است در این کتاب گنجانده شده است و با استفاده از همین دستاوردها مطالب مربوط به انتساب قبور و برخی بناها و کاربردها و از جمله تعبیر و تفسیر اعداد، مقیاس ها و برخی از نقوش

کتاب «راهنمای مستند تخت جمشید» در سال ۱۳۸۴ و به دو زبان فارسی و انگلیسی با همکاری انتشارات سفیران در تهران به چاپ رسید. کتابی که بر اساس تجدیدنظر کلی کتاب «شرح مصور تخت جمشید» از انتشارات بنیاد تحقیقات هخامنشی است و پروفیسور علیرضا شاپور شهبازی آن را در سال ۱۳۵۵ به رشته تحریر درآورده بود.

این کتاب اولین کتاب از سلسله انتشارات بنیاد پژوهشی پارسه- پاسارگاد است. آنطور که خود

نمونه ای از گورهای صخره ای دخمک، پاسارگاد (کرمی و زارعی ۱۳۸۵)

شخص متوفی نبشته ای نیز به خط پهلوی ساسانی با مضمون نام شخص و قرار گرفتن او در بهشت در کنار استودان نقر می شده است. جدای از این استودان و گور نبشته، در قسمت های دیگر این تپه سنگی و تپه های دیگر منطقه پاسارگاد، تعداد زیادی استودان و دخمک وجود دارد که حکایت از مرسوم بودن این سنت تدفین در دوران ساسانی دارد.

منابع:

۱- استروناخ، د. ۱۳۷۹، پاسارگاد گزارشی از کاوش های انجام شده توسط موسسه مطالعات ایرانی بریتانیا، ترجمه حمید خطیب شهیدی، تهران، سازمان میراث فرهنگی کشور.

۲- ترومپلمن، ل. ۱۳۷۳، قبور و آیین تدفین در دوره ساسانی، ترجمه مولود شادکام، مجله باستان شناسی و تاریخ، سال هشتم، شماره اول، ص ۲۹-۳۷.

چند واژه آن قابل خواندن است. سنگ نبشته سوم آسیب کمتری دیده و عبارت: بهشت، بالاترین پاداش او، ممکن است، و مشهور، گشنسپ، افتخار، از این گور نبشته باقی مانده است. نبشته چهارم نیز آسیب زیادی دیده و تقریباً ناخواناست.

با توجه به مفهوم این سنگ نبشته ها و وجود استودان در کنار آنها، در این تپه سنگی نمونه ای از شیوه تدفین دوران ساسانی را شاهد هستیم که بر اساس اعتقادات آیین زرتشتی مرده گذاری در آن انجام شده است.

استودان با استخوان دان نمونه ای است از تدفین ثانویه که بر پایه آیین زرتشتی، جسد باید در فضای باز قرار گیرد و سپس گوشت و پوست را جانوران خورده و پس از پاک و تمیز شدن استخوان، بقایای جسد درون حفره های ایجاد شده که به استودان معروف است قرار می گرفته و بنا بر موقعیت

آنها بر اثر گذشت زمان و عوامل طبیعی و انسانی آسیب دیده و ناخوانا است. اما دست کم دو متن از این سنگ نبشته تقریباً سالم باقی مانده است. دیوید استروناخ که در سال های ۱۳۴۱ تا ۱۳۴۳ در محوطه پاسارگاد اقدام به بررسی و کاوش باستان شناسی نمود این استودان ها و سنگ نبشته پهلوی تل سنگی را بررسی کرد و در کتاب نتایج کاوش های پاسارگاد به آنها پرداخت.

با توجه به شواهد و مدارک موجود سنگ نبشته های ساسانی حکایت از یک گور نبشته دارد که مربوط به شخصی است که در استودان موجود در کنار آنها دفن شده است. نخستین نبشته عبارتست از مضمون: این دخمه است به دلیل آسیب دیدگی نام شخص متوفی ناخوانا است و ادامه نبشته نیز از بین رفته است. سنگ نبشته دوم بسیار آسیب دیده و ناخوانا است و تنها

در فاصله ۴۰۰ متری شرق بنای تل تخت و نزدیک باروی دفاعی پاسارگاد، تپه سنگی کم ارتفاعی وجود دارد که به تل سنگی معروف است. در سرتاسر این تپه بیرون زدگی هایی به صورت توده های سنگ طبیعی را می توان دید که با گذشت زمان سطح آنها صاف و هموار شده است. در بخش هایی از تپه و روی صخره ها چند سنگ نبشته به خط پهلوی ساسانی و چندین گودال گرد و چهار گوش دست کند وجود دارد که در اصطلاح استودان نامیده می شوند.

این استودان ها بنا بر منابع تاریخی و باستان شناسی گونه ای از تدفین های تاریخی است که به ویژه در دوره ساسانی مورد توجه قرار می گیرند. این نبشته ها بر روی یک تخته سنگ طبیعی ناهموار در چهار بخش در کنار یک استودان گرد دیده می شود و بخش های زیادی از

فصلنامه خبری پایگاه میراث جهانی تخت جمشید و پاسارگاد
Parsa Pasargadae World Heritage Site Newsletter

پارسه پاسارگاد

آدرس وب سایت پایگاه میراث جهانی تخت جمشید و پاسارگاد:

www.persepolis.info

www.pasargadae.info

تلگرام: @persepolis_world_heritage_site

@pasargadae_world_heritage_site

ایمیل: info@persepolis.ir

فصلنامه خبری پایگاه میراث جهانی تخت جمشید و پاسارگاد

مدیر مسئول: حمید فدایی - افشین ابراهیمی

سرپرست: حمید فدایی

ویراستار: مهرناز بردبار

امور اجرایی: صدیقه عباسی - فرزانه گرامی

صفحه آرایی: صدیقه عباسی

چاپ و آماده سازی:

نشانی: دفتر شماره ۱: فارس- مرودشت- مجموعه میراث جهانی تخت جمشید

دفتر شماره ۲: فارس- پاسارگاد- مجموعه میراث جهانی پاسارگاد

تلفن: ۰۷۱ - ۴۳۳۴۱۵۵۶ داخلی ۲۱۲

تلفن دفتر شماره ۲: ۰۷۱ - ۴۳۳۵۸۲۷۹۰ - ۹۱

دورنگار: ۰۷۱ - ۴۳۳۴۱۵۷۳